

lets over artikel 18 der wet van 29 Juni 1854

<https://hdl.handle.net/1874/286375>

**IETS OVER ARTIKEL 18 DER WET
VAN 29 JUNI 1854.**

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT,

NA MACHTIGING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

D^r. H. C. MILLIES,

GEWOON HOOGLEERAAR IN DE WIJSBEGEERTE EN LETTEREN,

MET TOESTEMMING VAN DEN ACADEMISCHEN SENAAAT

EN

VOLGENS BESLUIT DER RECHTSGELEERDE FACULTEIT,

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD VAN

DOCTOR IN HET ROMEINSCH EN HEDENDAAGSCH RECHT,

AAN DE HOOGESCHOOL TE UTRECHT

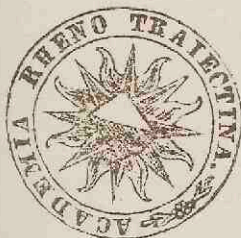
IN HET OENBAAR TE VERDEDIGEN

OP WOENSDAG, DEN 20STEN FEBRUARI 1867, TEN 1 URE,

DOOR

JAN WILLEM HENRI DE MOULIN,

GEBOREN TE BREDA.

AMSTERDAM,

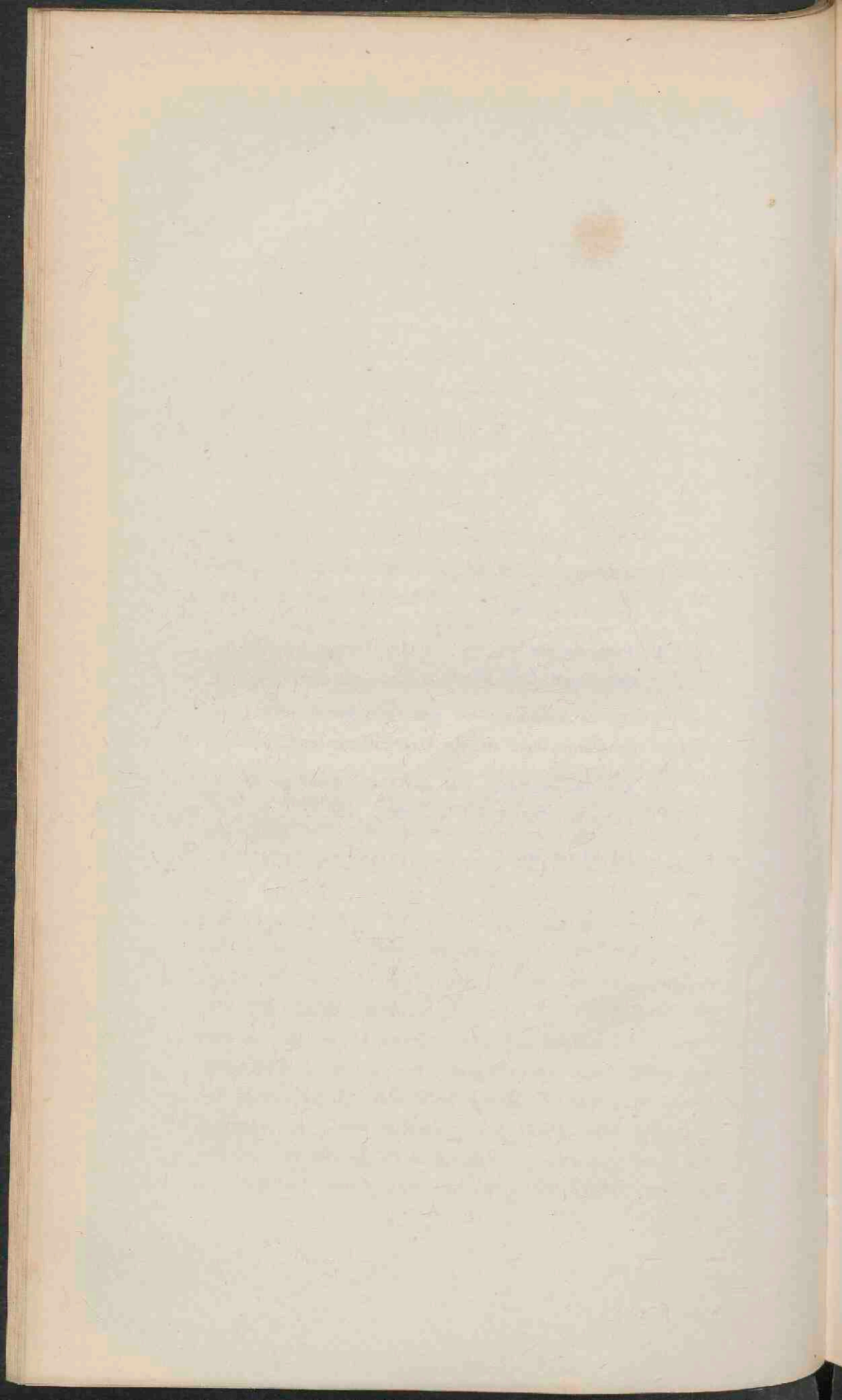
GEDRUKT BIJ C. A. SPIN & ZOON.

THE OVER-SEEING EYE

BY J. W. WALKER

I N H O U D.

§ 1. Inleiding.....	blz. 1.
§ 2. Het ontstaan van art. 18.....	" 5.
§ 3. Oorsprong van art. 18. Crimineel Wetboek van 1809. Code Rural, Code Pénal.....	" 12.
§ 4. Zijn de bepalingen van den Code Rural, omtrent strooperijen door art. 401 C. P., opgeheven?.....	" 17.
§ 5. Art. 18 vergeleken met den Code Rural en den Franschen Code Pénal van 1832.....	" 38.
§ 6. Inhoud van art. 18.....	" 43.

§ 1. Men kan de pen niet opvatten, om over eenig onderwerp op strafrechtelijk gebied te schrijven, zonder eene klacht te uiten over den treurigen toestand, waarin zich onze positieve strafwetgeving bevindt. De Code Pénal, in ons Vaderland ingevoerd den 1^{en} Maart 1811, “provisioneel” gehandhaafd en gedeeltelijk (wat de straffen betreft) gewijzigd door het “nationale geesel- en galgbesluit” van 11 December 1813 (Stbl. n°. 10), aangevuld of veranderd door de wetten van 28 September 1816 (N°. 51), van 30 November 1816 (N°. 65), van 25 Januarij 1817 (N°. 5), van 16 Mei 1829 (N°. 34), van 29 Mei 1829 (N°. 35), van 1 Junij 1830 (N°. 15), van 24 April 1836 (N°. 13), van 10 Mei 1837 (N°. 21), te vergeefs met ondergang bedreigd door de wetjes van 3 Mei 1851 (N°. 14), 28 Junij 1851 (N°. 68) en 3 Maart 1852 (N°. 20), vervolgens geheel uit zijn verband gerukt en met een schijn van vooruitgang bedekt door de ingrijpende wet van 29 Junij 1854 (N°. 102), door het ontwerp van 1859 ten tweeden male te vergeefs ten dood gedocmd, eindelijk door de wet van 25 December 1860 (N°. 102) als emendatie der wet van

1854, nog eenmaal gewijzigd, ziehier het heterogene gebouw, opgetrokken tot bescherming van lijf en goed van den Nederlandschen burger.

Het komt ons voor als een zeilschip uit de vorige eeuw, dat hier en daar eenigzins gekalefaterd, later een stoomwerktuig heeft gekregen, en op enkele plaatsen zelfs gepantserd is, maar juist daardoor noch zeilschip is gebleven, noch stoomschip of gepantserd vaartuig is geworden, maar sommige eigenschappen van elk dezer drie soorten van schepen in zich vereenigt, zóó vreemd echter dooreengeward, zóó zonderling samengekoppeld, dat het, wel verre van de deugden der drie soorten tot één harmonisch geheel te verbinden, juist door dit mengelmoes, onzeewaardig is geworden, en nog slechts als een wachtschip dienst kan doen, dat door zijn gedurig kraken, als 't ware zelf om afbraak smeekt. De kiel echter van een nieuw vaartuig, voldoende aan theorie en praktijk beiden, zoolang gewenscht en zoo dikwerf toegezegd, en ook onlangs wederom door de tegenwoordige Regceering beloofd, is nog niet gelegd; zelfs de werf is nog niet op de juiste plaats gebouwd, daar zij niet aan het Ministerie van Justitie, maar in de vergaderzaal eener, door zoo velen verlangde, commissie tot herziening der wetboeken, thuis behoort.

Naast de verwaarloozing van het strafrecht door den *wetgever*, staat de geringe belangstelling, die aan dit deel der rechtswetenschap van de zijde der *rechtsgeleerden* is ten deel gevallen. De litteratuur van het Nederlandsche Strafrecht van deze eeuw, door Nederlandsche schrijvers geleverd, beslaat slechts eene zeer kleine ruimte in de bibliotheek van den jurist.

Het sprekendste voorbeeld van dit gemis aan belangstelling, is de weinige deelneming, die de wet van 1854, zoo tijdens haar ontstaan, als na hare afkondiging heeft ondervonden. Wanneer men de Memorie van Toelichting tot die wet doorleest, het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer inziet, de discussiën over de wet gevoerd nagaat, zou men waarlijk niet zeggen dat het een wetsontwerp gold van zoo ingrijpenden aard, als het inderdaad is. Nadat men zich gedurende veertig jaren verontschuldigd had met te wijzen op den omvang en de moeilijkheden der taak, die even als de stal van AUGIAS, eene Herkulische kracht scheen te behoeven, maakte men in nauwelijks een halfjaar eene wet, bestemd om wellicht wederom voor eene halve eeuw ons strafrecht *in statu quo* te laten. De Memorie van Toelichting is — in vergelijking van het gewicht van het onderwerp — even mager als het Voorloopig Verslag door de Commissie van Rapporteurs in de Tweede Kamer uitgebracht; de Memorie van Beantwoording van de zijde der Regeering wint het echter op het Eindverslag der Commissie, die in tien regels niet meer zeide, dan dat zij bij haar Voorloopig Verslag niets had bij te voegen, ofschoon de Regeering aan vele bezwaren in dat verslag geopperd, niet had toegegeven en een gewijzigd ontwerp had ingediend.

Ook de discussiën in onze Kamers waren niet van dat gewicht, als men, bij de behandeling van een zoo belangrijk onderwerp, met recht zou hebben mogen verwachten. Eenige algemeene beschouwingen over de hervorming van het strafwetboek, cenige opmerkingen over enkele voorname artikelen, werden

afgebroken door eene interpellatie over de vrijheid der handelsvaart, en zoo werd in even vele, of liever in even weinige, dagen als de naam van elke Kamer aanduidt, in de beide takken onzer volksvertegenwoordiging, eene wet afgedaan, waarvan het leven en de vrijheid van een aantal personen voor jaren zou afhangen.

Die haast of liever die lauwheid is geenszins bevreemdend, als men nagaat, hoe de wet van 1854 *buiten* de Kamers werd opgenomen. Is het niet een merkwaardig maar tevens bedroevend verschijnsel, dat, tijdens het ontwerp in behandeling was, alleen "het Weekblad van het Regt" een tweetal artikelen (N°s. 1519 en 1520) aan eene kritiek der wet wijdde, en overigens (voor zooverre wij althans hebben kunnen nagaan) door de rechtsgeleerde organen een diep stilzwijgen werd bewaard? De oorzaak ligt hier wederom aan den oorsprong van den lagen trap der strafwetgeving hier te lande. De Code Pénal is een produkt van Fransch maaksel en is in Frankrijk — behoudens vele uitmuntende wijzigingen — steeds geldende gebleven. Geen wonder dus, dat de Fransche auteurs over dat wetboek de hoofdbronnen voor de beoefening van het strafrecht ook ten onzent blijven, en de Nederlandsche schrijvers daarmede niet kunnen wedijveren. Zij, die wel het grootste voordeel hebben geplukt uit het voortleven van den Code Pénal in ons land, zijn dan ook gewis de uitgevers van CHAUVEAU en HÉLIE. Waren wij sedert 1838 op poenaal-, evenals op civielrechtelijk gebied, met meer zelfstandige wetboeken verrijkt, ook de litteratuur van het strafrecht zou er bij gewonnen hebben, en wij zouden

niet eerst sedert dertien jaren geeseling en brandmerk uit ons jus scriptum hebben zien verdwijnen.

§ 2. Tot de artikelen, voorkomende in de wet van 29 Mei 1854 (Stbl. n°. 102), houdende eenige veranderingen in de straffen op misdrijven gesteld, aan welke de overhaasting en zorgeloosheid, waarvan wij boven spraken, merkbare sporen heeft achtergelaten, behoort ook artikel 18, waarover wij in de volgende bladzijden eenige opmerkingen wenschen te maken.

Het artikel luidt aldus:

Art. 18. Met gevangenisstraf van zes dagen tot eene maand, met of zonder geldboete van acht tot vijf en zeventig gulden, worden gestraft:

de enkele diefstallen vallende onder het art. 401 van het Wetboek van Strafrecht, van

mestspeciën;
zoden, plaggen, heide en helm;
te veld staand gras en veldvruchten;
groen of ander hout, gehakt of niet gehakt;
riet, biezten, gesneden of niet gesneden;
gevallen bladeren;
mos, dennenknoppen en eikels;

mits deze enkele diefstallen zijn gepleegd noch met behulp van vaartuigen, noch met behulp van trek- of lastdieren, noch in vereeniging van meer dan vier personen.

De poging tot de in dit artikel opgenomen diefstallen, blijft even als de daad strafbaar, behoudens de slotbepaling van het voorgaand artikel ¹.

¹ Deze laatste alinea verwijst naar art. 17, dat aldus luidt:

De poging tot de misdaden (crimes), welke door deze wet correctioneel straf-

Hoe is dit artikel, dat in den Code Pénal niet gevonden wordt, in deze wet gekomen? Op eene zeer zonderlinge wijze. De over het wetsontwerp, "houdende eenige veranderingen in de straffen op misdrijven gesteld," gewisselde stukken laten ons daaromtrent in het duister. In het oorspronkelijk ontwerp, dat den 15^{en} Februarij bij de Tweede Kamer werd ingediend ¹, vindt men het artikel niet, terwijl evenmin in het voorloopig verslag der Kamer daaromtrent iets wordt aangetroffen, of de wensch wordt geuit, dat eene dergelijke bepaling zou worden opgenomen ². Ook in eene Nota van Wijzigingen, door de Regeering tegelijk met de Memorie van Beantwoording ingediend, wordt het artikel gemist ³. Eerst in eene tweede Nota van Wijzigingen verschijnt het, met eene geringe afwijking wat de strafbepaling betreft, doch zonder eenige afzonderlijke toelichting ⁴, waarop ook het reeds genoemde Eindverslag der Commissie van Rapporteurs een gelijk antwoord gaf, d. i. niets over de bepaling bevatte ⁵.

haar worden gesteld en het kenmerk van wanbedrijf erlangen, is even als de volbragte daad strafbaar.

De gevangenisstraf tegen wanbedrijven, in deze wet, en in het strafwetboek bedreigd, wordt echter, bij strafbare poging, met een derde vermeerderd.

Indien er op de poging in dat wetboek eene mindere straf is gesteld, wordt deze toegepast.

Men ziet duidelijk dat in art. 18 niet de *slotbepaling*, maar de 2e. *alinea* van art. 17 had moeten worden aangehaald. Die *slotbepaling* kwam in het oorspronkelijk art. 17 niet voor, en na hare opname heeft men verzuimd art. 18 behoorlijk daarmede in verband te brengen!!

¹ Handelingen der Staten-Generaal, Tweede Kamer, 1853—1854, Bijl. bl. 433 vlgg.

² T. a. p. bl. 561 vlgg.

³ T. a. p. bl. 622 vlgg.

⁴ T. a. p. bl. 694.

⁵ T. a. p. bl. 703.

Eerst uit de discussiën, in de Tweede Kamer over het artikel gevoerd, kan men den weg vinden tot den oorsprong van het artikel, en het doel van de opname daarvan. Het eenige punt van gedachtenwisseling betrof hier de hoegrootheid der straf, en daarbij gaf de Minister van Justitie te kennen, dat het artikel "voornamelijk gerigt is tegen de *smokkelarijen*"¹. Nu zal wel niemand aan een dief van hout, bladeren of biezen, den naam van *smokkelaar* geven (in dezelfde redevocring des Ministers komt het woord nogmaals voor, zoodat een drukfout niet waarschijnlijk is); doch blijkbaar is de bedoeling geweest, met dat woord *strooperijen* en *sprokkelarijen* aan te duiden, gelijk het artikel dan ook door den Hoogen Raad herhaaldelijk is opgevat.

Eerst uit eene opmerking over de verzwarende omstandigheden in de voorlaatste alinea van het artikel voorkomende, worden wij echter op den juistten weg naar den oorsprong van het artikel gevoerd. Als reden, waarom hier ter verzwarening van het misdrijf, meer dan vier personen vereischt worden, terwijl toch bij andere diefstallen reeds eene vereeniging van twee personen daarvoor voldoende was, gaf de Minister het volgende te kennen: "Van die *smokkelaars* (lees *sprokkelaars*) gaan meestal "man, vrouw en kind op weg, dit is zoo wat het "gewone gezelschap, hetwelk zich daaraan schuldig "maakt. Als ik twee personen gesteld had, zou "deze soort er buiten gesloten zijn. Het doel is een- "voudig geweest, dat alle benden of troepen, waar-

¹ Handelingen der Staten-Generaal, Tweede Kamer, 1853—1854, bl. 1036.

“tegen men zich moeilijk verzetten kan, zouden
 “blijven vallen onder het bereik der bestaande gewone
 “wetten en daarvoor geene uitzondering zou gemaakt
 “worden. Ziedaar de reden waarom het getal van
 “vijf personen gekozen is. Ik heb het daarop ge-
 “steld, op het voetspoor van *het verslag van deze*
 “*Kamer, waarin deze aanmerking is gemaakt.*”

Wat beteekent deze laatste zinsnede? Wij hebben reeds gezegd, dat noch in de toelichting der Regering, noch in de Verslagen der Kamer over het ontwerp ter wijziging van den Code Pénal, iets over ons artikel gevonden wordt, en dat de tweede Nota van Wijzigingen, waarin art. 18 voor het eerst in het ontwerp werd geplaatst, slechts door het lakoniek Eindverslag der Rapporteurs gevolgd werd. Hoe kon zich dus de Minister op eene aanmerking in het verslag der Kamer beroepen? Wij ontveinzen niet, dat die woorden ons in den beginne vreemd in de ooren klonken. Wij herlazen een en andermaal de gewisselde stukken, doch zonder tot een ander resultaat te geraken, zoodat wij reeds aan eene vergissing van den kant des Ministers (ook Ministers zijn feilbaar!), of aan eene onjuiste redactie der Bijlagen dachten.

Een nader onderzoek, langs een anderen weg, leidde ons echter tot eene betere uitkomst. Over art. 18 is in officiële stukken vrij uitvoerig gehandeld, maar ongelukkig niet ter plaatse, waar men zulks verwachtten zou. Het is een nieuw bewijs voor de beschuldiging van overhaasting en onregelmatigheid, die bij de geboorte der wet tot wijziging van den Code Pénal geheerscht hebben.

De zaak is deze. Kort na de indiening van het

wetsontwerp "houdende veranderingen in de bestrafing van misdrijven" ¹ werd bij de Tweede Kamer een ander ontwerp ingediend (7 Maart 1854) "houdende uitbreiding van de regtsmagt der kantonregters in strafzaken" ².

De beide eerste artikelen van dit ontwerp, voor zooverre zij op ons onderwerp betrekking hebben, luiden oorspronkelijk aldus:

Art. I. Ter kennisneming der kantonregters worden in eersten aanleg gebragt, en in zooverre aan de regtsmagt der Arrondissements-Regtbanken onttrokken:

a.

b. de enkele diefstallen van:

mestspeciën;

zoden, plaggen, heide en helm;

te veld staand gras en veldvruchten;

groen of ander hout, gehakt of niet gehakt;

vallende onder de algemeene bepaling van art. 401 van het Strafwetboek.

Art. II. De gevangenisstraf van art. 401 van gezegd wetboek wordt voor de gevallen van art. I, lit. *b*, tot minstens ééne en hoogstens zes maanden beperkt.

Bij de Memorie van Toelichting gaf de Minister te kennen, dat de Regeering bij de uitbreiding van de rechtsmacht der kantonrechters in strafzaken, ter bespoediging der vervolging en ter behandeling op de plaats, waar de misdrijven gepleegd worden, o. a. het oog had gevestigd op "sommige diefstallen,

¹ Zoo was de oorspronkelijke titel van het ontwerp, voor dat het op voorstel van den Heer GROEN VAN PRINSTEREN verbeterd werd. Zie Mr. A. E. J. MODDERMAN, De hervorming onzer strafwetgeving. Kritische beschouwing der wet van 29 Junij 1854 (Stbl. n°. 102). 1^e gedeelte. 's Hage, 1863, bl. 28.

² Bijlagen, bl. 487.

welke onder den naam van *veld- en boschdelicten*, vroeger voor een groot deel, als politiezaken, in de termen van de wet van 6 October 1791, *concernant la police rurale*, vielen”¹.

In het Voorloopig Verslag uitte de Commissie van Rapporteurs den wensch, dat de voorwerpen in art. I, lib. 6 genoemd, beter gepreciseerd zouden worden en met zwaardere straffen bedreigd, indien de diefstal dier voorwerpen, door benden en met behulp van vervoermiddelen was gepleegd, terwijl zij ook diefstal van turf, bagger, aarde, riet, biezen, gevallen bladeren, mos, dennenknoppen, enz. wilde zien opgenomen. Wat art. 2 betreft, achtte zij het hier, in een ontwerp over de competentie der Kantonrechters, niet op de juiste plaats, en meer thuis behoorende in het ontwerp “houdende veranderingen in de bestraffing van misdrijven,” terwijl zij bovendien de straffen te gering vond en meende, dat art. 401 daardoor uit zijn verband werd gerukt, wat de geldboete en het verlies van burgerschapsrechten betreft, aldaar bedreigd².

De Regeering verklaarde in hare Memorie van Beantwoording, “na rijp beraad” te hebben begrepen, “dat het beter ware de *enkele diefstallen*, welke men ter kennisneming der kantonregters wil brengen, aan te wijzen in de wet, *houdende veranderingen in de bestraffing van misdrijven*, er daar de straf van te regelen en hier eenvoudig naar die wet te verwijzen”³. Tevens bracht de Regeering in het artikel eenige wijzigingen aan, naar den wensch der

¹ Bijlagen, bl. 488.

² T. a. p. bl. 585.

³ T. a. p. bl. 699.

Commissie, en diende te gelijker tijd de bovenvermelde tweede Nota van Wijzigingen in, waardoor de bepalingen van art. 1 en 2, als art. 18, in het ontwerp tot wijziging van den Code Pénal werden opgenomen. De nadere toelichting bleef echter in de Memorie van Beantwoording bij het ontwerp ter uitbreiding van de rechtsmagt der kantonrechters.

Op deze wijze is dan art. 18 ten slotte ter plaatse gekomen, waar het inderdaad thuis behoort. Na als eene *lex fugitiva*, bij eene geheele vreemde materie ondergebracht te zijn, is het eindelijk, gelukkig niet te laat, aan de vreemde omgeving ontrukkt en in den kring van verwante bepalingen opgenomen. De geschiedschrijver der wet van 1854, waarbij de Code Penal gewijzigd is, heeft er echter niet bij gewonnen; hem is de taak slechts moeilijker gemaakt en slechts door een toeval kan hij tot de ontdekking geraken van den oorsprong des artikels. Dat de Regering door de verplaatsing der artikelen eene zeer juiste verbetering heeft aangebracht, zal niemand ontkennen, doch dat zij eerst "*na rijp beraad*" tot die terugroeping der bannelingen heeft kunnen besluiten, kunnen wij niet als ernstig gemeend beschouwen, althans niet uit den mond van den toenmaligen Minister van Justitie, den bekwaamen DONKER CURTIUS.

In hare Memorie van Beantwoording kwam de Regeering in vele punten te gemoet aan de opmerkingen door de Commissie op het oorspronkelijk artikel gemaakt. Vooreerst werden daarin ook die diefstallen van *riet, biezen, gevallen bladeren, mos, dennenknoppen* (de Regering voegde er nog *eikels* bij) opgenomen. Tevens werd ook, omdat men het

berechten van misdrijven door den kantonrechter wilde beperken, tot die, waartegen ééne maand gevangenisstraf als *maximum* is bedreigd, — en alleen om deze reden, die ons niet zeer afdoende voorkomt, — de poenale sanctie in art. 18 beperkt tot eene gevangenisstraf van zes dagen tot eene maand, en volgens den wensch der commissie eene geldboete van acht tot vijf en zeventig gulden er bij gevoegd. Evenwel onder deze beperking: “mits deze enkele diefstallen zijn gepleegd, noch met behulp van vaartuigen, noch met behulp van last- of trekdieren, noch in vereeniging van meer dan vier personen.” Ten slotte werd de poging even als de daad strafbaar gesteld, doch met de vermindering der straf volgens art. 17 ¹.

§ 3. Is in de vorige paragraaf aangewezen, hoe art. 18 op de plaats is gekomen, die het thans inneemt, de ware oorsprong der bepaling ligt dieper en hangt zamen met eene jurisprudentie van den Hoogen Raad, die, naar onze bescheiden meening, hoogst bedenkelijk is.

Wij hebben reeds gezien, dat de Regeering, bij hare toelichting van het oorspronkelijk artikel, de materie daarin vervat, kenschetste als “sommige diefstallen, die vroeger voor een groot deel als politiezaken in de termen der wet van 6 Oct. 1791, *concernant la police rurale* vielen.”

In dezelfde Memorie van Toelichting verklaart de Minister gemeend te hebben: “voor de in art. 1 der voordragt ² vermelde diefstallen het maximum der

¹ Zie daarover boven bl. 5 noot.

² Hier wordt nog het ontwerp tot uitbreiding van de rechtsmacht der kantonrechters bedoeld.

gevangenisstraf van art. 401 van het Strafwetboek bij art. 2 des ontwerps te moeten matigen, en in verband hiermede werd ook het maximum der gevangenisstraf verlaagd. Zij werd daartoe geleid door de overweging, dat dusdanige feiten, hetzij men die als *diefstallen*, of als *veld- en boschdelicten* qualificeere, niet zoo streng moeten gestraft worden, als art. 401 toelaat, gelijk dan ook de wet van 1791 op enkele hunner slechts boete en korte gevangenisstraf stelde."

In de Memorie van Beantwoording noemt de Minister als vallende onder ons artikel: "*strooperijen en kleine dieverijen*, vroeger politie-overtredingen, vallende in de termen der wet van 6 Oct. 1791 en thans strafbaar volgens art. 401."

Gelijk uit deze aanhalingen blijkt, achtte de Regering de bepalingen der wet van 1791, voor zoo verre deze velddelicten betreft, opgeheven door art. 401, C. P., dat tegen de zoogenaamde *eenvoudige diefstallen* (vols simples, vols non qualifiés) eene gevangenisstraf van een tot vijf jaren met of zonder geldboete van zestien tot vijf honderd francs en ontzetting van burgerschapsrechten bedreigt.

Om de juistheid dezer meening, die op de jurisprudentie van den Hoogen Raad berust, te onderzoeken, moeten wij eerst de vroegere regeling van dit onderwerp ontvouwen.

Reeds in het Crimineel Wetboek voor het Koninkrijk Holland (1809) komen de zoogenaamde *strooperijen* of *velddelicten*, als eene bijzondere soort van diefstal voor en werden met strenge straffen bedreigd. Het wetboek bevat hierover de volgende bepaling:

Art. 192. Nog zullen met geesseling, langdurige gevangenis

en bannissement uit het Koningrijk gestraft worden, die, hetzij bij nacht of bij dag, diefstal hebben begaan van vruchten, op open velden of akkers, hetzij met den grond vereenigd, aan de boomen hangende, of reeds afgescheiden; van hout op de openbare wegen, in open bosschen of op andere onafgesloten plaatsen groeiende of gekapt liggende, of van den eek of schors der boomen reeds geschild of ongeschild, of ook aan wagens, ploegen of andere tot den landbouw noodige gereedschappen in velden of open plaatsen aan de openbare trouw overgelaten.

Gelijk bekend is heeft dit wetboek, dat eene zoo schoone gelegenheid aanbod om, na de herstelling onzer onafhankelijkheid, een echt Nationaal Strafwetboek te scheppen ¹, slechts korten tijd geldende kracht gehad. In 1811 werd bij de inlijving met Frankrijk, met de overige wetboeken, ook de Code Pénal hier ingevoerd. Tegelijkertijd werden, bij de dekreten van 8 Nov. 1810, 6 Januarij en 19 April 1811, verschillende andere Fransche wetten in ons land uitvoerbaar verklaard. Tot de wetten bij het dekreet van 8 Nov. 1810 ingevoerd, en bij dekreet van 6 Jan. 1811 van 1°. Maart 1811 af uitvoerbaar verklaard ², behoort de wet van 6 Oct. 1791, *concernant les biens et usages ruraux et la police rurale*, de zoogenaamde *Code Rural* ³. Omtrent diefstal van veldprodukten bevat deze wet de volgende bepalingen in den 2^{den} titel:

Art. 33. Celui qui sans la permission du propriétaire ou fermier, enlève des fumiers, de la marne, ou tous autres

¹ Cf. Mr. MODDERMAN, t. a. p., bl. 5 vlgg.

² FORTUYN. Verzameling van wetten van Franschen oorsprong, enz. Amst., 1839, Dl. 1, bl. 13 en 69.

³ Gedeeltelijk afgedrukt bij CARNOT, Commentaire sur le C. P. Brux. 1825, T. IV, p. 296—306, geheel bij FORTUYN, t. a. p., bl. 212—229.

engrais portés sur les terres, sera condamné à une amende qui n'excédera pas la valeur de six jours de travail, en outre du dédommagement; et pourra l'être à la détention de police municipale. L'amende sera de douze journées, et la détention pourra l'être de trois mois, si le délinquant a fait tourner à son profit lesdits engrais.

Art. 34. Quiconque maraudera, dérobera des productions de la terre qui peuvent servir à la nourriture des hommes, ou d'autres productions utiles, sera condamné à une amende égale du dédommagement dû au propriétaire ou fermier; il pourra aussi suivant les circonstances du délit, être condamné à la détention de police municipale.

Art. 35. Pour tout vol de récolte fait avec des paniers ou des sacs, ou à l'aide d'animaux de charge, l'amende sera double du dédommagement, et la détention, qui aura toujours lieu, pourra être de trois mois, suivant la gravité des circonstances.

Art. 36. Le maraudage ou l'enlèvement de bois, fait à dos d'homme dans les bois taillis ou futaies, ou autres plantations d'arbres des particuliers ou communautés, sera puni d'une amende double du dédommagement dû au propriétaire. La peine de la détention pourra être la même que celle portée en l'article précédent.

Art. 37. Le vol dans les bois taillis, futaies et autres plantations d'arbres de particuliers ou communautés, exécuté à charge de bête de somme ou de charrette, sera puni par une détention, qui ne pourra être de moins de trois jours, ni excéder six mois. Le coupable paiera en outre une amende triple de la valeur du dédommagement dû au propriétaire.

Op deze artikelen, die een vrij volledig stelsel en eene meer evenredige straf dan art. 192 Crim. Wetb. bevatten, omtrent den zoogenaamden *maraudage*, doelde de Regering, toen zij in hare Memoriën van diefstallen sprak, vroeger strafbaar volgens de wet van 1 October 1791, "en thans strafbaar volgens art. 401 C. P." Met de installatie, namelijk van het Keizerlijk Gerechtshof te 's Hage, op 1 Maart

1811, had de Code Pénal in ons vaderland kracht van wet gekregen ¹. In dit wetboek vindt men sommige misdrijven, waarin de Code Rural reeds voorzien had, met zwaardere straffen bedreigd, zooals b. v. diefstal van oogst, bij art. 35 C. R., alleen bij verzwarende omstandigheden met boete en gevangenis van hoogstens ééne maand bedreigd, en anders in art. 34 C. R. vallende, doch bij art. 388 C. P., ook zonder verzwarende omstandigheden, met *tuchthuis* gestraft.

Omtrent de overige soorten van *maraudage* bevat de C. P. geene bijzondere bepalingen ². Daarentegen leest men in art. 401 C. P.

“Les autres vols non spécifiés dans la présente section, les larcins et filouteries, ainsi que les tentatives de ces mêmes délits, seront punis etc.”

Door deze algemeene bepaling nu meende de Regeering de bepalingen van den C. R. omtrent *maraudage* te zijn opgeheven, en tot deze bepalingen wilde zij ten deele terugkeeren bij art. 18 der wet van 1854. De juistheid dezer meening hebben wij thans te onderzoeken.

§ 4. Zijn de bepalingen omtrent diefstal van veldproducten (*maraudage*), voorkomende in den Code Pénal van 1791, en niet uitdrukkelijk genoemd in

¹ Volgens dekreet van 25 Nov. 1810. FORTUYN, t. a. p. bl. 67. Zie VAN DEINSE, de algemeene beginselen van strafregt. Middelburg, 1852, § 53.

² Behalve artt. 471, 9° en 10°, die politiestrafen vaststellen op het afplukken of eten van eens anders vruchten op de plaats zelve, en op het rapen van koren of hooi, of lezen van druiven op velden, nog niet geheel van hunne oogsten onthloot, hetzij vóór zonsopgang, hetzij na zonsondergang.

den Code Pénal van 1810, opgeheven door art. 401 van laatstgenoemd wetboek?

De Hooge Raad der Nederlanden heeft deze vraag herhaaldelijk bevestigend beantwoord ¹. Het oudste arrest, dat van 17 Sept. 1839 is het belangrijkste, wegens de verschillende gevoelens, die naar aanleiding daarvan in de Verzamelingen worden gevonden ².

Het hof van Gelderland bekrachtigde een vonnis der Rechtbank te Arnhem, waarbij een persoon, wegens houtstrooperij, volgens art. 401, C. P. veroordeeld was, in strijd met het requisitoir van den Officier van Justitie, die van gevoelen was, dat het feit volgens den Code Rural strafbaar was, een gevoelen waarmede zich ook de Procureur-Generaal bij het Hof van Gelderland vereenigde. Dit Hof bekrachtigde echter het vonnis der Rechtbank op de volgende gronden:

“Overwegende, ten aanzien van de door het openbaar ministerie gevorderde toepassing van art. 36 des tweeden titels van de Fransche wet, van den 6den October 1794, ten opschrift hebbende: “*De la Police Rurale*,” dat wel is waar dit gedeelte der wet krachtens de Keizerlijke dekreten van 8 Nov. 1810 en 6 Jan. 1811, bij de inlijving van het voormalige Koninkrijk Holland, in het Fransche Rijk, hier te lande is exécutoir verklaard, doch dat deze exécutoir-verklaring nogtans, aan de daarin voorkomende verordeningen, omtrent de veld-policie voor de Hollandsche Departementen, geene meerdere of andere kracht heeft kunnen toekennen, dan dezelve destijds in Frankrijk bezaten, noch verhinderen, dat het gelijktijdig ingevoerde Wetboek op het Strafrecht, als postérieur

¹ Zie de Arresten bij VAN DEINSE, Strafwetten. Middelh., 1857, in voce, Code Rural, n°. 4—6.

² Zie Nederlandsche Regtspraak, Dl. II, bl. 216, vlgg.

aan de wet van 1791 moet worden beschouwd, ten dien effecte, dat, door hetzelfde, reeds alle vroegere poenale wetten, waren buiten werking gesteld, handelende over onderwerpen bij dat Wetboek voorzien, en waaromtrent daarbij niet uitdrukkelijk aan de vroegere poenale wetten eene bijzondere kracht is toegekend;

“Overwegende, dat deze algemeene regtsbeginselen, bij art. 484 van het Wetboek van Strafrecht zelfs op eene on-dubbelzinnige wijze zijn erkend, vermits daarbij is bepaald, dat alleen voor onderwerpen, welke *niet* bij dat Wetboek zijn geregeld, de vroegere wetten en bijzondere reglementen eene voortdurende toepassing vinden;

“Overwegende, dan ook, dat wanneer bij het advijs van den Staatsraad, van den 4^{den} Februarij 1812, eene blijvende kracht is toegekend aan de *dispositions des lois et réglemens antérieurs au Code Pénal, qui sont relatifs à la police rurale et forestière*, uitdrukkelijk op den voorgrond wordt geplaatst, dat afgeschaff zijn de verordeningen, betrekkelijk onderwerpen, door dat Wetboek geregeld, zelfs dan, wanneer die verordeningen, gevallen mogten voorzien, die, tot zulke onderwerpen betrekkelijk, niet uitdrukkelijk in het Wetboek mogten zijn opgenomen (*quand même ces lois ou réglemens pourvoiraient des cas, qui se rattachent à ces matières, mais sur lesquels le Code est resté muet*);

“Overwegende, dat de voorzieningen op het stuk der veldpolicie, geenszins als een afzonderlijk en op zich zelf staand onderwerp van Wetgeving kunnen worden beschouwd, vermits, onder de bepalingen in het Strafwetboek, onderscheidene voorschriften zijn vervat, onmiddellijk tot de overtredingen van veldpolicie behoorende, en waaromtrent zelfs eene woordelijke overeenkomst, tusschen dat Wetboek en de, in zooverre ontwijfelbaar afgeschafte, Wet van 6 October 1791, bestaat, als blijkt: Uit eene vergelijking van art. 14, op de veldpolicie, met art. 447 van het Strafwetboek,

“Uit art. 16 van dezelfde Wet met art. 457 van hetzelfde Wetboek;

“Uit art. 17 en 32 van dezelfde Wet met art. 456 en 389;

“Uit art. 19 van dezelfde Wet met art. 414;

“Uit art. 20 van dezelfde Wet met art. 415;

“Uit art. 23 van dezelfde Wet met art. 450 en 460;

“Uit art. 28 van dezelfde Wet met art. 449 en 450;

“Uit art. 29 van dezelfde Wet met art. 444;

“Uit art. 31 van dezelfde Wet met art. 451;

“Overwegende mitsdien, dat alleen zoodanige bepalingen van de Wet op de veldpolitie, nog van blijvende kracht kunnen worden beschouwd, als welke betrekking hebben tot onderwerpen, niet bij het Strafwetboek geregeld, zooals dit uitdrukkelijk, door den Staatsraad Réal, in zijne ontwikkeling van de beweeggronden van het vierde Boek van het Strafwetboek is geleerd, wanneer hij zegt: “*Cette dernière disposition maintient les lois et réglemens actuellement en vigueur, relatifs aux dispositions du Code Rural, qui ne sont point entrés dans le présent Code.*”

“Overwegende, dat *diefstallen van hout*, eene species uitmaken van die soort van strafbare aanrandingen van den eigendom, met den algemeenen naam van *diefstal* bestempeld, waartegen bij de 1° sectie van het tweede hoofdstuk des tweeden titels, van het derde Boek van het Wetboek van Strafrecht is voorzien, en alzoo behooren tot een onderwerp, bij dat Wetboek *opzettelijk* geregeld;

“Overwegende, dat de wetgever ten duidlijkste zijnen wil heeft geopenbaard, dat de *houtdieverijen* ook volgens het Wetboek zouden worden gestraft, door, na in art. 388 straffen bepaald te hebben, ten aanzien van *houtdieverijen in de verkooping*, zich in art. 401, van de meest mogelijke algemeene uitdrukking te bedienen, en straffen te bedreigen tegen *alle overige in het Wetboek, niet bij name of afzonderlijk genoemd*, waaronder onbetwistbaar, *houtdieverijen in de bosschen* mochten worden gerangschikt;

“Overwegende, dat de, gewoonlijk minder gewigtige aard der *houtdieverijen* ten deze, tegen de toepassing van het Wetboek van Strafrecht, geene bedenking kan opleveren, vermits bij dat Wetboek aan den regter de bevoegdheid is toegekend, om de gewone straf ruimschoots te verzachten, en alzoo met die, welke bij het Code Rural was bedreigd, in evenredigheid te brengen; blijkende hieromtrent ook de bedoeling des Wetgevers, uit de woorden van den Rapporteur van de Commissie van Wetgeving: “*Les articles 401 et 463 du Code Pénal*

s'appliquent aux maraudages, larcins de quelques poignées de grains, morceaux de bois, etc."

"Overwegende dat de toepasselijkheid van het Strafwetboek op houtdieverijen, te minder kan betwijfeld worden in dit Rijk, omdat bij besluit van den Souvereinen Vorst van den 24sten Januarij 1815, N°. 7, "ten einde alle twijfelingen weg te nemen, welke gerezen zijn, ten aanzien van het onderzoek naar, en de vervolging van delicten op het stuk van houtvesterij" — is bepaald, dat de officieren van justitie zullen gehouden zijn om, in alle zaken, rakende het berooven, schenden, vernielen en bestelen van hout en boomgewassen, hetzij in Dominicale bosschen, hetzij daarbuiten, *ordinario modo* te procederen, en die delicten dadelijk te vervolgen, overeenkomstig de bepalingen van het nog *vigerende Wetboek van Strafrecht*.

"Overwegende dat mitsdien, te regt bij het vonnis, waarvan is geappelleerd, art. 401, *juncto* art. 463 is toegepast en dat, ten onregte, de toepassing van art. 36 van de wet van 6 October 1791, door het Openbaar Ministerie is ingeroepen;" enz.

De Procureur Generaal teekende echter van dit arrest cassatie aan. De Procureur Generaal bij den Hoogen Raad concludeerde tot vernietiging van het arrest en verklaarde zich voor de rechtsgeldigheid van den Code Rural, naast art. 401 C. P., op de volgende gronden:

"Omdat die wet in de Verzameling van wetten, dekreten en reglementen, welke de voormalige Fransche Keizer, voor zijne nieuwe onderdanen, in de Hollandsche departementen, als kracht van wet hebbende, wilde hebben beschouwd, is opgenomen bij de bekende dekreten van 8 November 1810 en 6 Januarij 1811; terwijl de Procureur Generaal het als opmerkelijk beschouwde, dat daarbij, aan het zoogenaamde *Code Rural*, genoegzaam gelijktijdig met de invoering van het *Code Pénal*, op *nieuw* eene verbindende kracht is gegeven, zoodat, welke moeilijkheden daaruit ook mogen voortvloeijen, het hem niet te ontkennen voorkwam, dat beide even geldig moeten worden geacht.

“Overbodig scheen hem de aanmerking, in het Geldersche arrest, dat men aan de verordening van het *Code Rural*, voor de Hollandsche departementen, geene andere of meerdere kracht zou moeten toekennen, dan dezelve destijds in Frankrijk zelf hadden, daar ook in dat Rijk het *Code Rural* nog als verplichtend werd beschouwd, zooals in CARNOT en andere commentariën is te zien.

“Hij beschouwde ook als ten onrechte aangemerkt, dat het gelijktijdig ingevoerde *Wetboek van Strafrecht*, als zijnde postérieur aan de wet van 1791, alle vroegere poenale verordeningen, handelende over onderwerpen, bij dat *Wetboek* voorzien, zou hebben buiten werking gesteld, want, wat het *postérieure* aangaat, dient er, volgens hem, te worden in het oog gehouden, dat het *Code Rural* eene nieuwe sanctie heeft verkregen, door de vorengemelde dekreten, welke zelfs postérieur zijn aan de promulgatie der verschillende gedeelten van het *Wetboek van Strafrecht*; terwijl, wat de onderwerpen betreft, die evenzeer in het *Wetboek van Strafrecht*, als in het *Code Rural* behandeld zijn, hem voorkwam te moeten worden aangemerkt dat, wanneer de behandeling in het *Wetboek van Strafrecht* eene zeer algemeene strekking heeft, en de behandeling in het *Code Rural*, speciale dispositiën, op hetzelfde onderwerp bevat, eene latere *algemeene* wet, niet kan geacht worden aan eene vroegere *speciale* te hebben gederogeerd.

“Art. 484 van het *Code Pénal*, waarop het Geldersche Hof zich beroept, kwam hem voor, hiermede niet in strijd te zijn.

“Naar zijn inzien, kan een onderwerp, in het *Wetboek van Strafrecht*, in eene algemeene omschrijving, op misdrijven toepasselijk zijn, die daaronder ook zouden behooren, wanneer geene speciale wet bijzondere bepalingen bevatte op eene *species* van dat *genus*, waarop die algemeene wet betrekkelijk is, en heeft dit plaats, dan oordeelt hij in den geest van voorschreven art. 484, die *species* van het *genus*, niet begrepen in de algemeene voorziening, omdat dezelve geregeerd wordt *par une loi particulière*.

“Alle gequalificeerde diefstallen zijn in het breede omschreven in het *Wetboek van Strafrecht*, en mogten er nu, in het *Code Rural* bepalingen aangetroffen worden, betreffende *gequalificeerde* diefstallen, waarvan het *Wetboek van Strafrecht* speciale

voorzieningen had daargesteld, dan zou ook, naar zijn inzien, het laatste gemelde Wetboek moeten prevaleren; maar dit is het geval niet in de *enkele* diefstallen, deze behooren onder eene algemeene rubrick, in art. 401 omschreven. Ongetwijfeld zouden de kleine houtdieverijen (*maraudages*) in die omschrijving zijn beschreven geworden, wanneer geene andere *speciale* wet, op dat onderwerp, bijzondere voorzieningen bevattede; maar nu *dit* plaats heeft, nu eene andere *speciale* wet, zeer naauwkeurig niteengezette omschrijvingen en voorzieningen op de kleine houtdieverijen bevat, nu komt hem ook die *species*, van het *genus diefstallen* voor, niet in de algemeene omschrijving der *enkele* diefstallen, te zijn begrepen, maar tot de particuliere wet op die materie te behooren.

“Het Geldersche Hof heeft zich wel beroepen op het advijs van den Franschen Staatsraad, van 4 Februarij 1812, goedgekeurd door den Keizer, en alzoo kracht van wet hebbende, maar dat beroep komt hem voor, deszelfs toepasselijkheid in deze te verliezen door hetgeen in dat advijs volgt, *in verbis*: “*On ne peut regarder comme réglées par le Code Pénal de 1810, dans le sens, attaché à ce mot réglées, par l’art. 484... etc.*”, waarop voorts eene consequentie volgt, die hij wel erkennen moet met de voorafgegane praemissen in geen duidelijk verband te staan, maar die niettemin, voor de instandhouding van het *Code Rural* decisoir is, *in verbis*: “*et c’est par cette raison, que subsistent encore, quoique... etc.*”, waarin het hem blijkbaar voorkomt, dat de wet op de veldpolicie (*Code Rural*) in dat advijs op nieuw is aangemerkt, als kracht te hebben behouden.

“Het Hof heeft zich, in deze, alsmede wel beroepen, op het discours van den Staatsraad *Réal*, tot adstructie van het *Wetboek van Strafrecht*, waar hij zegt: “*cette dernière disposition* (namelijk van art. 484), *maintient les lois et réglemens, actuellement en vigueur, relatifs aux dispositions du Code Rural, qui ne sont point entrées dans le présent Code,*” maar volgens het reeds aangemerkte, oordeelde de Procurcur Generaal, dat dit geene betrekking op de kleine houtdieverijen kan hebben, daar deze niet kunnen geacht worden in het algemeen voorschrift van art. 401 te zijn begrepen.

“Hij moest wel erkennen, dat er in dit alles, iets duisters

en iets moeilijks in de toepassing heerschte, maar voor de houtdieverijen evenwel, kwam hem voor dat duistere en moeilijke niet te bestaan.

“Het arrest van het Fransche Hof van Cassatie, van den 19^{den} Februarij 1813, geheel in overeenstemming met de geachtste Fransche commentateurs, kwam hem eindelijk voor, in deze materie volkomen *décisoir* te zijn, terwijl hij ten slotte moest opmerken, dat het besluit van den Souvereinen Vorst van den 24sten Januarij 1815, n°. 7, dat ten deze insgelijks in aanmerking was gebragt, niet is gepubliceerd geworden door het *Staatsblad*, en dus niet kan geacht worden, eene nieuwe wetgeving hier te lande te hebben ingevoerd, en het oogmerk daarvan ook slechts is geweest, om de vervolging der genoemde delicten toe te lichten en te bevorderen, maar niet om de voorkeur te geven aan het *Wetboek van Strafrecht*, boven eene andere nog in *vigueur* zijnde wet; en zoo daarbij melding is gemaakt van dat Wetboek, zulk in een gezonden zin moet verstaan worden, voor zooverre namelijk, dat Wetboek, als eene algemeene wet op houtdieverijen toepasselijk is, en dus ongeprejudicieerd de bepalingen eener speciale wet, op eenige *species* van de diefstallen.”

Bij arrest van den 17^{den} September 1839 verwierp de Hooge Raad de voorziening in Cassatie en vereenigde zich met het gevoelen van het Hof van Gelderland, op deze motieven:

“Overwegende dat, bij art. 484 van het *Wetboek van Strafrecht*, als eene algemeene verordening is bepaald, dat in al de gevallen, waarop bij dat Wetboek niet voorzien is, doch waarop is voorzien bij bijzondere wetten of reglementen, de Geregtshoven en Regtbanken zoodanige wetten of reglementen, bij voortdoring zullen moeten in acht nemen;

“Overwegende dat in art. 401 van het *Wetboek van Strafrecht* eene algemeene strafbepaling voorkomt, welke toepasselijk is op alle dieverijen, omtrent welke geene afzonderlijke bepalingen in de eerste afdeeling van het 2de hoofdstuk, titel II, van het 3de boek van dat Wetboek zijn gemaakt;

“Overwegende, dat de wet van den 6^{den} October 1791; gewoonlijk *Code Rural* genoemd, hoezeer gelijktijdig met het

Wetboek van Strafrecht (Code Pénal), hier te lande exécutoir verklaard, echter is van vroegere dagteekening, dan het laatstgenoemd Wetboek, en dat (naar de algemeene rechtsbeginselen) vroegere wetten door de latere worden afgeschaft, en vervangen, te dien effecte, dat wanneer tegen dezelfde misdaad of hetzelfde wanbedrijf, bij de vroegere, zoowel als bij de latere wet, strafbepalingen zijn gemaakt, als dan alleen aan de latere wet kracht worden toegekend;

“Overwegende dat wel bij art. 36 en 37 van den tweeden titel der wet van 6 October 1791 (*Code Rural*) met straffen worden bedreigd, alle houtdieverijen of strooperijen (*maraudages*) in de bosschen, en dat die strafbepalingen, op het wanbedrijf, door den veroordeelden R. P. gepleegd, van dadelijke toepassing zouden zijn, indien er geene latere wet bestond, welke op dat wanbedrijf toepasselijk is; doch dat, bij het *algemeen Wetboek van Strafrecht (Code Pénal)*, in art. 401, tegen al zulke dicverijen, door gepaste strafbepalingen voorzien zijnde, er geene gronden aanwezig zijn, om tot het opleggen van straffen, op die soort van dieverijen, de toevlugt tot de wet van den 6^{den} October 1791 te nemen; welke wet (volgens de bepaling van art. 484 van het *Wetboek van Strafrecht*), na de invoering van dat Wetboek, alleen voor zoo verre hare kracht behouden heeft, als in die speciale wet op de veldpolicie, misdaden of wanbedrijven voorkomen, welke in het algemeen *Wetboek van Strafrecht* niet zijn behandeld.”

Ter beslissing van de vraag, of het oordeel door den Hoogen Raad in dezen uitgesproken en sedert herhaaldelijk bevestigd, met eene juiste wetsuitlegging overeenkomt, moeten er twee vragen beantwoord worden:

1°. Zijn de bepalingen omtrent diefstal van veldvruchten in den C. R. voorkomende, door art. 401 C. P. ópgeheven?

2°. Zoo neen, is dan de C. R. na 1811 in dat opzicht op eenige andere wettige wijze niet meer toepasselijk verklaard?

Omtrent de eerste vraag is de jurisprudentie in Frankrijk geheel in strijd met het systeem van den Hoogen Raad. Ook aldaar deed zich herhaaldelijk, zelfs reeds kort na de invoering van den C. P. dezelfde questie voor en steeds heeft de Cour de Cassation den C. R., ook in dit opzicht naast den C. P. gehandhaafd. MERLIN, die van deze jurisprudentie gewag maakt, is als haar auteur te beschouwen¹; immers bij arrest van 19 Februarij 1813, verenigde zich het Hof van Cassatie geheel en al met zijne conclusiën, waaraan de argumentatie van den Procureur Generaal bij den H. R. boven aangehaald, grootendeels ontleend is. Hij redeneert aldus:

Het avis du Conseil d'Etat van 4 Februarij 1812 legt art. 484 C. P. aldus uit, dat het alles laat bestaan, wat door den C. P. nict speciaal geregeld is, of waarover het slechts "*quelques dispositions éparses*" bevat, inzonderheid b. v. "*toutes celles des dispositions des lois et réglemens antérieurs à ce Code, qui sont relatifs à la police rurale et forestière, à l'état civil, . . . et autres objets, que ce Code ne traite que dans quelques unes de leurs branches.*"

Voorts beroept MERLIN zich op dezelfde woorden van den Staatsraad RÉAL (die den C. P. namens de Regering in het corps législatif toelichtte), welke het Hof van Gelderland, in zijn arrest aanhaalt, doch om tot een juist tegenovergestelden slotsom te geraken. Volgens MERLIN toch behooren de art. 33 tot 37 C. R. juist tot die catégorie van artikelen, van welke RÉAL zeide, dat "*ne sont point entrées dans le présent code.*"

¹ MERLIN, Répertoire, in voce: *Maraudage*, N°. IV.

Ook de woorden door het Hof ontleend aan den Rapporteur der Commissie van Wetgeving, over art. 401 en 463 C. P. verkrijgen door MERLIN's opheldering een geheel anderen zin. Immers dat deze artikelen ook betrekking zouden hebben *aux maraudages, larcins de quelques poignées de grains, morceaux de bois, pierres ailleurs que dans les carrières, etc.*", is eene uitdrukking, niet voorkomende in het officiële verslag, dus niet de meening der geheele Commissie, maar eene aantekening (*note*) die hij er nit eigen beweging en als zijne eigen meening bijvoegde.

Na deze bezwaren uit den weg te hebben geruimd, redeneert MERLIN verder aldus: Art. 401 bevat alleen de *vols non qualifiés*, de artt. 34—37, C. R., bevattende de *maraudages*, d. i. een *species* van *diefstal*. Volgens den regel: *in toto iure generi per speciem derogatur* bestaat derhalve de uitzondering naast den regel. Ten slotte merkt hij op, dat art. 401 C. P. woordelijk is overgenomen uit de wet van 22 Julij 1791 (tit. II art. 32), *concernant la police municipale et correctionnelle.*" De later gemaakte Code Pénal (van 6 October 1791), waarin in die bijzondere soort van diefstal werd voorzien, bestond dus in dit opzicht zeker *naast* art. 32 = 401 C. P., als uitzondering op den regel van dat artikel. Nu dat artikel woordelijk, zonder meer, in den C. P. als art. 401 is overgenomen, moet men wel aannemen, dat de artt. 34—37 ook *daarnaast* kracht van wet hebben behouden.

Het Hof van Cassatie vereenigde zich, gelijk gezegd is, bij arrest van 19 Februarij 1813, volkomen met MERLIN's conclusie. Het nam aan, dat *marau-*

dage, een *genre de vol spécial*' vormt, "qui a été l'objet d'une loi particulière", dat art. 401 slechts geldt van "l'universalité des vols non qualifiés, sur lesquels il n'a pas été prononcé par les lois spéciales; qu'une loi générale ne peut jamais être réputée déroger aux lois spéciales, qui l'ont précédée." Bovendien vindt men in het arrest de beschouwingen van MERLIN over het *avis du conseil d'Etat* van 1812, over de beteekenis van art. 484 C. P., en over den oorsprong van art. 401 C. P., terug.

Met deze jurisprudentie stemmen ook de Fransche schrijvers op strafrechterlijk gebied geheel in.

CHAUVEAU en HÉLIE ¹ zeggen van de artt. 34 en 35 C. R.: "ces deux articles sont restés en vigueur et ont seuls été appliqués aux vols de cette nature, jusqu'à la promulgation de la loi du 25 Juin "1824", waarbij de diefstallen, bij art. 35 C. R. voorzien, *uitdrukkelijk* met gewone diefstallen werden gelijk gesteld.

BOURGUIGNON ² is dezelfde meening toegedaan. Artt. 34 en 35 C. R., zegt hij, "forment sur le fait "du maraudage une loi spéciale, qui n'est point "réputée abrogée par la disposition générale de l'article 388 C. P. (vroeger bij art. 401), les lois générales ne révoquent les lois spéciales, que lorsqu'elles en expriment l'abrogation précise et formelle."

Ook CARNOT verklaart zich op vele plaatsen in zijn *Commentaire sur le Code Pénal*, voor deze leer, zooals wij in het vervolg zullen aantoonen.

¹ Théorie du Code Pénal.

Ed. NYPELS. Brux., 1860, N°. 3312.

² Aangehaald t. a. p., N°. 3314, noot.

Eindelijk voegt NYPELS er nog bij, dat die bepalingen van den C. R. in België steeds van kracht zijn gebleven en toegepast ¹.

Ook naar onze meening kan er omtrent deze vraag geen twijfel bestaan. De gronden, door MERLIN en BOURGUIGNON aangevoerd en door den Procureur Generaal bij den Hoogen Raad nader toegelicht, komen ons voor afdoende te zijn. Het moge al waar zijn, dat sommige bepalingen uit den Code Rural in den Code Pénal zijn overgenomen en dat de zwaardere straffen, in het laatste Wetboek op die misdrijven gesteld, in vergelijking met die van den Code Rural, ook omtrent de overige diefstallen, de verhoogde strafbepaling van art. 401, C. P., schijnen begrijpelijk te maken — (en dit schijnt de H. R. bedoeld te hebben, met de uitdrukking, in verschillende arresten over deze kwestie voorkomende, dat er in art. 401 tegen al zulke dieverijen bij *gepaste* strafbepalingen voorzien is) — dit alles kan de gezonde regelen van wetsduiding niet omverwerpen, die zoo juist door MERLIN zijn uiteengezet.

Ook de Hooge Raad beroept zich in het arrest van 1839 op algemeene rechtsbeginselen, waardoor “vroegere wetten door latere worden afgeschaft en “vervangen, ten dien effecte, dat wanneer *tegen* “*dezelfde misdaad of hetzelfde wanbedrijf* bij de vroegere, zoowel als bij de latere wet strafbepalingen “zijn gemaakt, alsdan alleen aan de latere wet, “kracht kan worden toegekend.”

Het laatste gedeelte dezer stelling is voorzeker volkomen juist. Alleen hangt hier alles af van de

¹ T. a. p., No. 3312, add. 2.

vraag, of het *dezelfde misdraad* of *hetzelfde wanbedrijf* geldt, en dit moet hier ontkenkend beantwoord worden, daar de bepalingen van den Code Rural een bepaalde *species* van diefstal behandelen.

Daarom is ook het eerste gedeelte dier stelling, op den vaak misbruikten regel "*lex posterior derogat priori*" ¹ berustende, wegens hare algemeenheid onjuist. De ware beteekenis van dien regel, door den Procureur-Generaal gegeven, is deze, "dat eene latere *algemeene* wet niet kan geacht worden aan eene vroegere *speciale* te hebben gederogeerd;" wij voegen er alleen bij: "tenzij de latere *algemeene* wet ook het beginsel, waarop de vroegere *speciale* wet berust, uitdrukkelijk of stilzwijgend opheft" ².

Deze rechtsregel is dan ook door den Hoogen Raad herhaaldelijk erkend en toegepast, o. a. ten aanzien van art. 207 Wetboek van Strafv., welks beginsel: *poena maior absorbet minorem*, ofschoon bij eene *latere* (1838) algemeene wet vastgesteld, niet geacht werd, te derogeren aan de speciale bepalingen van de artt. 220 en 245 C. P. (1810) ³.

En dit is hier des te meer waar nu het artikel, in de latere algemeene wet letterlijk is overgenomen uit eene vroegere algemeene wet, die reeds vóór het afkondigen der *speciale* bepalingen in werking was.

¹ Zie over dezen regel de uitmuntende uiteenzetting bij Mr. MODDERMAN, t. a. p. bl. 83 vlg.

² Zoo is b. v. aan art. 216 C. P. dat op art. 365 b. van den Code d'Instr. Crim. berustte, gederogeerd door art. 207 Wetb. v. Strafv., dat bij *geldboeten* cumulatie van straffen toelaat. Cf. MODDERMAN, t. a. p. bl. 95, noot 48.

³ Arr. van 10 Nov. 1847, bij VAN DEN HONERT, Verz. v. Arr. v. d. H. R. Strafr. en Strafv. 1847, II, bl. 323 en Arr. van 17 Julij 1860 (W. n°. 2188).

Wij hebben immers bij MERLIN gezien, dat art. 401 C. P. gelijk is aan art. 32, tit. II van de wet van 22 Julij 1791, terwijl de Code Pénal eerst den 6^{en} October 1791 kracht van wet verkreeg.

Eenige bijkomende argumenten uit het arrest van het Hof van Gelderland vereischen nog wederlegging. Daartoe behoort in de eerste plaats de opmerking, dat een aantal artikelen uit den Code Rural thans in de Code Pénal zijn overgenomen en er dus reden zou bestaan, om aan te nemen, dat ook de art. 33—37 C. R. in art. 401 C. P. zijn overgegaan. Dit argument is echter slechts schijnbaar van eenige waarde. Vooreerst heeft de overname van de eene bepaling der speciale wet, in de algemeene wet, nog niet alleen *daardoor* ten gevolge, dat *alle* bepalingen dier speciale wet, die niet uitdrukkelijk zijn opgenomen, in een algemeen artikel dier algemeene wet zijn overgegaan. Maar bovendien blijkt uit een nader onderzoek, dat volstrekt niet *alle* artikelen van den C. R., die het Hof door de overeenkomstige bepalingen van den C. P. opgeheven acht, inderdaad zijn vervallen. In den regel zal men verwantschap, geene volkomen gelijkheid tussehen die artikelen aantreffen, zoodat wel een *gedeelte* der bepalingen van den C. R. door den C. P. is vervangen, doch bij gebrek aan uitdrukkelijke opheffing het overige nog bestaat, als uitzonderingen naast den regel, zoodra de elementen van het misdrijf, daar anders zijn dan in den C. P. Het is hier niet de plaats dit in bijzonderheden aan te toonen: wij kunnen volstaan met de mededeeling, dat de Fransche auteurs over strafrecht de bepalingen van den C. R. *naast* die van

den C. P. handhaven. Zoo houden zij artt. 19 en 20 C. R. niet voor afgeschaft door de artt. 414 en 415 C. P. ¹, art. 36 C. R. niet door art. 44 C. P. ², art. 14 C. R. niet door art. 446 C. P. ³, art. 16 C. R. niet door art. 456 C. P. (wel art. 32) ⁴, art. 16 C. R. niet door art. 457 C. P. ⁵, art. 23 C. R. niet door de artt. 459 en 460 C. P. ⁶. Door deze beschouwing der zaak vervalt dus het argument van het Hof van Gelderland voor het grootste gedeelte. Voor zoover al die artikelen van de Code Rural *afwijken* van de verwante bepalingen in den C. P. zijn zij nog als *speciale* bepalingen van kracht, en zoo is het ook met de artikelen 33—37 C. R. naast art. 401 C. P.

Wat de gevolgtrekking betreft door hetzelfde Hof opgemaakt uit art. 463 C. P., waarbij den rechter de macht is gelaten, om bij geringheid van het nadeel door het misdrijf veroorzaakt, de daders van wanbedrijven tot poliestraffen te veroordeelen, wij

¹ CARNOT, t. a. p. ad art. 414, n°. 7, ad art. 415, n°. 5.

CHAUVEAU en HÉLIE, t. a. p. n°. 4354 en 3355. Ten onrechte beweert NYPELS daar ter plaatse, dat de H. R. bij de arresten van 22 Sept. 1840 en 5 Jan. 1841 het tegenovergestelde gevoelen zou hebben aangenomen. Daar gold het niet eene coalitie van *landbouwers* (art. 20 C. R.) tegenover die van andere werklieden (art. 415 C. P.); maar de vraag, of voor de toepasselijkheid van art. 415 C. P. vereischt wordt, dat de weerspannige werklieden in eene *werkplaats* vereenigd arbeidden, hetgeen terecht ontkennend beantwoord is. Zie SCHOONEVELD, Het Wetb. van Straff. met Aant. 3e. uitg. 1866, ad art. 415, n°. 1.

² CARNOT, ad art. 444 C. P. n°. 3.

³ NYPELS, ad CHAUVEAU et HÉLIE, n°. 3.

⁴ CARNOT, ad art. 456, n°. 3, CH. et H. n°. 3979.

⁵ CARNOT, ad art. 457, n°. 2, CH. et H., n°. 3987.

⁶ CARNOT, ad art. 459, n°. 1, CH. et H., n°. 4413.

kunnen de kracht van dit argument niet inzien. Het art. 463 C. P. moge als *palliatief* voor den vaak *Draconischen* Code Pénal kunnen dienen, het kan nooit bewijzen, dat eene speciale wet door eene algemeene opgeheven wordt.

Ten slotte moeten wij nog trachten een laatste bezwaar uit den weg te ruimen. Zijn de woorden van art. 401: “Les autres vols non spécifiés dans la présente section, les larcins et filouteries” niet zoo algemeen, zal men wellicht vragen, dat daarmede alle mogelijke speciale wetten omtrent diefstal zijn opgeheven? De Hooge Raad beantwoordde met het Hof van Gelderland deze vraag *bevestigend*. Maar dat die vraag *onthennend* moet worden beantwoord, blijkt uit deze gronden:

1°. De niet gespecificeerde diefstallen worden hier nader aangeduid als *larcins* en *filouteries*, terwijl in onze materie sprake is van *maraudage*, dus van een bijzonder soort van diefstal, die door haren bijzonderen aard, ook onder een afzonderlijken naam bekend is, en dus uitdrukkelijk had moeten genoemd worden, even als *filouteries*, wilde de wetgever haar in art. 401 begrijpen.

2°. Art. 401 spreekt alleen van “les autres vols non spécifiés dans la présente section” d. i. in den C. P. Daarmede blijven de diefstallen, in andere wetten *gespecificeerd*, van art. 401 uitgesloten.

Op al deze gronden moet dus, naar onze meening, de vraag, of de speciale bepalingen omtrent *maraudage*, in den Code Rural voorkomende, door art. 401 C. P. zijn opgeheven, *onthennend* worden beantwoord, en de jurisprudentie van den H. R. omtrent die vraag worden verworpen.

Ten tweede hadden wij ons ten vraag gesteld, of bij die *ontkennende* beantwoording in het algemeen, de vraag echter, *voor ons land*, *bevestigend* moet worden beantwoord, op grond van latere verordeningen. Het Hof van Gelderland beriep zich op een Souverein Besluit van 1815, dat het *Wetboek van Strafrecht* op velddelicten toepasselijk verklaarde, doch wij houden dat argument voldoende weêrlegd door den Procureur-Generaal bij den H. R., die de rechtskracht van dat besluit ontkent, omdat het nooit op wettige wijze is afgekondigd. Daar sedert de invoering van den C. P. in ons land, de Code Rural door geene andere wet is opgeheven, stond dus de Regeering in 1854 voor een geheel ander vraagstuk, dan zij zich gesteld had, en bestond hare taak niet om aan art. 401 C. P., maar aan de bepalingen van den Code Rural te derogeeren.

§ 5. Men zal ons wellicht vragen: waartoe die lange uiteenzetting nopens de rechtskracht van den Code Rural, thans, nu door Art. 18 van de wet van 1854, de geheele kwestie is uitgemaakt en als tot de historie behoorende te beschouwen?

Wij zouden niets meer wenschelijk achten, dan dat deze tegenwerping juist ware, doch eene nadere beschouwing van den inhoud van art. 18, zal ons leeren, dat de wijze, waarop de *maraudage* in dat artikel geregeld is, zoo onvolledig is, dat de kwestie in de vorige paragraaf behandeld, niets van hare actualiteit verloren heeft en thans nog van gewicht is.

Bij de samenstelling eener nieuwe wettelijke regeling van eenig onderwerp, is het een der eerste plichten van den Wetgever, de vraagpunten, die

zich ten aanzien der vroegere wet hebben voorgedaan, voor altijd te beslissen en één bepaald stelsel met uitsluiting van alle andere te bekrachtigen. In zijne keuze moet hij zich niet alleen door de autoriteit van een enkel rechtscollegie laten leiden, maar door vergelijking der regeling van het onderwerp, hetzij in vorige wetten, hetzij bij andere volken, het meest passende kiezen. Bij de samenstelling van art. 18 is aan deze vereischen niet in het minst voldaan. Alleen op grond der jurisprudentie van den Hoogen Raad — eene jurisprudentie, die zelve reeds wegens de gedurige verandering in het personeel der Raden, niet constant kan heeten en gewijzigd kan worden, — welke de Regering als onomstootelijk scheen te beschouwen, werd door haar de vroegere toepasseljkheid van art. 401 ook bij velddelicten aangenomen, en verminderde zij enkel de straffen, voor diefstallen van enkele speciaal opgenoemde voorwerpen, en dat niet alleen zonder den Code Rural uitdrukkelijk voor deze materie afgeschapt te verklaren, maar ook zonder zich reenschap te geven, van de regeling van het onderwerp, hetzij in die wet, hetzij in het Crimineel Wetboek van 1809 of in den Code Pénal, zooals dit wetboek in 1838 in Frankrijk verbeterd en aangevuld is. ¹

De Code Rural bevatte over den *maraudage*, d. i. diefstal van voortbrengselen van den grond in het algemeen ², een vrij volledig geheel. Uit de boven

¹ Ook in verschillende Duitse wetboeken komt diefstal van voorwerpen tot den landbouw behoorende, als een speciaal delict voor. Zie FEUERBACH, Lehrbuch des Peinl. Rechts, 14e. Ed. door MITTERMAIER. Giessen 1847, § 323, noot 1.

² En niet alleen *sprokkelaarij*, d. i. diefstal van gevallen hout, zooals

aangehaalde artikelen dier wet, kan men deze driedelige verdeling opmaken:

- I. Wegname van meststoffen:
 - a. Zonder verlof van den rechthobbende.
 - b. Tot eigen voordeel aangewend. (Art. 33).
- II. Strooperijen of diefstal van vruchten en oogst.
 - a. Zonder verzwarende omstandigheden (art. 33).
 - b. Van *oogst*, gepleegd met behulp van manden, zakken of van lastdieren (art. 35).
- III. Diefstal van hout uit bosschen.
 - a. Op den rug weggedragen (art. 36).
 - b. Door middel van lastdieren of karren weggevoerd (art. 37).

Al datgene, wat de landman onbewaakt aan de goede trouw der menschen op zijne akkers overlaat, vindt men hier genoemd. Vooreerst de meststoffen, waarvan de wegname tot eigen voordeel zwaarder wordt gestraft, dan de enkele verwijdering, welke de groeikracht der planten benadeelt; ten tweede de diefstal van alle voortbrengselen, alle "productions utiles", waartoe zoowel veld- als boomvruchten behooren, hetzij te veld staande, hetzij gemaaid of geoogst, echter met verzwaarde straf bij weghaling van oogst, door middelen, die den omvang van het misdrijf vergrooten. Ten slotte diefstal van hout uit de bosschen, met geringer of grooter straf bedreigd, evenzooer naar mate uit de omstandigheden de omvang van het feit zich voor doet.

Het Crimineel Wetboek, dat alle soorten van

de H. R. in vele arresten schijnt gemeend te hebben. Zie SCHOONEVELD t. a. p. ad art. 18 der wet van 29 Junij 1854 (Stbl. n°. 102) n°. 1.

diefstal van voorwerpen van landbouw even zwaar straffe, bevat echter reeds eene onderscheiding tusschen wegname bij dag of bij nacht, van vruchten met den grond of den boom vereenigd of daarvan afgescheiden, van groeiend of gekapt hout, van geschilde of ongeschilde schors, en stelt als kenmerk van die misdrijven, dat zij gepleegd zijn op open velden of akkers.

De Code Pénal, zoo als die in 1832 in Frankrijk herzien is, behelst in het gewijzigde artikel 388, en in het nieuw bijgevoegde lid (n°. 15) bij art. 475 een volledige regeling der materie ¹, doch op andere grondslagen dan de Code Rural. Hij onderscheidt:

1°. Vols de récoltes ou autres productions utiles de la terre, *déjà détachées du sol* ou des meules de grains, faisant partie de récoltes, bedreigd met gevangenisstraf van 15 dagen tot 2 jaar en eene boete van 16—200 frs. Art. 388 C. P. (1832) 3°.

2°. Diefstal in 1°. genoemd, commis soit la nuit, soit par plusieurs personnes, soit à l'aide de voitures ou d'animaux de charge; bedreigd met gevangenisstraf van 1—5 jaar en 16—500 frs. boete. Art. 388. 4°.

3°. Vol de récoltes ou autres productions utiles de la terre, *qui, avant d'être soustraites n'étaient pas encore détachées du sol*, gestraft met enkele geldboete van 6—10 frs. Art. 475, 15°.

4°. Diefstal in 3°. genoemd, gepleegd *soit avec des paniers ou des sacs ou autres objets équivalents*,

¹ Reeds bij eene speciale wet van 25 Junij 1824 was art. 401 C. P. toepasselijk verklaard op de feiten in art. 35 C. R. voorzien. CHAUVÉAU et HÉLIE, n°. 3312.

soit la nuit, soit à l'aide d'animaux de charge, soit par plusieurs personnes, strafbaar als 1°. Art. 388. 5°.

Dit stelsel berust op eene onderscheiding der voortbrengselen in dezulke, die nog te veld staan en diegene die reeds afgemaaid of afgesneden zijn. Diefstal van de laatste soort wordt zwaarder gestraft, omdat aan den oogst reeds meer arbeid was besteed, dan aan de onge oogste vruchten, en omdat de landbouwer den oogst geheel onbewaakt op het land moet laten. Diefstal van de eerste soort, de eigenlijke *maraudage*, wordt even als in den C. R. met enkele policiestrafpen gestraft; bij verzwarende omstandigheden echter wordt het een wanbedrijf.

De wetgever had dus in 1854 de keuze tusschen deze stelsels, of kon een ander stelsel volgen, dat hem geschikter en vollediger voorkwam. Geen van beide wegen heeft hij echter ingeslagen; want de regeling in de wet van 1854 verdient den naam van *stelsel* niet. De artt. 16 en 18 regelen daar het onderwerp aldus:

1°. Diefstal van oogsten, koren of graanstapels op hoopen, die een deel van den oogst uitmaken op de akkers, waarbij ook dieverijen van hout op hoopen gesteld, gestraft volgens art. 401 C. P. Art. 14.

2°. Diefstal van te veld staand gras en veldvruchten en andere voorwerpen in art. 18 opgesomd;

3°. Diefstal van voorwerpen van art. 18, onder verzwarende omstandigheden gepleegd.

Deze regeling is onvolledig en onsystematisch. *Onvolledig*, omdat zij wel oogst en veldvruchten behandelt, maar de overige *productions utiles de la*

terre, zoo als *turf* en *boomcruchten*, onbesproken laat. *Onsystematisch*, omdat hetgeen eene verzwarende omstandigheid bij de diefstallen van art. 18 oplevert, evenzeer verhooging van straf in art. 16 behoorde te veroorzaken. Het gevolg dezer gebrekige regeling zal dus zijn, dat alle voorwerpen, niet opgenoemd in art. 18, en waarbij ook niet in art. 401 is voorzien, nog in de termen van den Code Rural zullen vallen, die, zoo als wij boven meenen bewezen te hebben, naast art. 401 C. P. kracht van wet heeft behouden.

§ 6. Onderzoeken wij ten slotte nog kortelijks den inhoud van art. 18 en de voorname punten van jurisprudentie, waartoe het geleid heeft.

Om volgens art. 18 strafbaar te zijn, moet het feit wezen:

- 1°. *Diefstal*, en wel
- 2°. *Enkele diefstal*, vallende onder art. 401, C. P.;
- 3°. Diefstal van *voorwerpen* in art. 18 genoemd;
- 4°. Niet gepleegd onder eene der verzwarende omstandigheden, in de voorlaatste zinsnede des artikels opgenoemd.

1°. *Diefstal*. Er moet dus arglistige wegname van eens anders goed (art. 379, C. P.) hebben plaats gehad. Enkele verwoesting dus van veldvruchten door afrukking van vruchten of takken valt buiten de termen van dit artikel, en is volgens art. 444, C. P., strafbaar. Even als bij andere gequalificeerde diefstallen, moeten ook hier alle vereischten aanwezig zijn, die tot het begrip van *diefstal* behooren.

Wanneer dus de toestemming des eigenaars bewezen is, vervalt ook hier het begrip van diefstal. Een

andere vraag is echter, of het weghezen van vruchten op een akker, nog niet geheel van oogst ontbloot, zonder of tegen den wil des eigenaars, strafbaar is volgens dit artikel, dan wel in de termen van art. 471, 10°, C. P., valt, waarbij tegen *gravage*, *ratelage* en *grappelage* vóór zonsopgang of na zonsondergang, *zonder bijkomende omstandigheden*, policiestrafpen zijn bedreigd ¹. Deze vraag hangt samen met de kwestie, of hier te lande, even als in Frankrijk, een *recht* van nalezing ten behoeve der armen bestaat, eene kwestie, wier behandeling buiten ons bestek ligt ².

2°. Het feit moet zijn, *enkele* diefstal, vallende onder art. 401, C. P. Ofschoon de Regering met deze woorden in ons artikel wellicht bedoelde, die diefstallen, welke volgens de jurisprudentie van den H. R. volgens art. 401 strafbaar waren, hebben zij echter eene meer algemeene en gewichtiger betekenis. Zij geven te kennen, dat, zoo de bijkomende omstandigheden, aan het misdrijf de kenmerken verleenende van een *vol qualifié*, niet meer art. 18 van toepassing is, maar dát artikel van den C. P., waarin die bepaalde soort van diefstal voorzien is. Zoo is het artikel ook door de rechtscollegiën toegepast en zoo zou men ook moeten beslissen, al bevatte het de verwijzing naar art. 401 niet. De Cour de Cassation heeft herhaaldelijk beslist, dat diefstal van

¹ De kantonrechter te Sommelsdijk heeft bij vonnis van 1 Sept. 1857 art. 18 toepasselijk verklaard. W. 1907.

² Zie hierover CHAUVÉAU et HÉLIE, n°. 4144 vlgg., en de aantekening van NYPELS aldaar. De vraag zelve is door de Rechtbank te Brielle *onkennend* beantwoord. SCHOONEVELD, t. a. p. ad art. 471, 10°, n°. 4—6.

veldvruchten, met braak of inklimming gepleegd, ophoudt *maraudage* te zijn, en niet volgens den Code Rural, maar volgens art. 384 C. P., strafbaar is ¹. Zoo is ook in ons land ten opzichte van dergelijken diefstal in *dienstbaarheid* ² of door middel van *overklimming* ³ gepleegd, art. 18 niet toepasselijk verklaard, daar de artt. 386, 3° en 384, C. P. (met mindere straffen bedreigd bij art. 14, n°s. 4 en 6 der wet van 1854) in die *speciale* feiten hebben voorzien. Elke verzwarende omstandigheid is daartoe echter niet voldoende, zoo als b.v. dat de diefstal bij *nacht* gepleegd is; alleen die komen in aanmerking, die of in het slot van ons artikel of speciaal in den Code Pénal voorzien zijn ⁴.

3°. De diefstal moet gepleegd zijn op die voorwerpen tot den landbouw behoorende, welke in art. 18 opgenoemd zijn. Het is dit gedeelte van het artikel, dat wegens zijne onvolledigheid en duistere redactie, tot de meeste moeilijkheden aanleiding heeft gegeven. Wij hebben reeds boven, bij de vergelijking met het tegenwoordige Fransche recht in deze materie, op die onvolledigheid gewezen, die wij thans nog in eenige bijzonderheden zullen nagaan.

In plaats nu, even als de Fransche wetgever, tegenover den *oogst*, in art. 14 voorzien, de nog te veld staande vruchten in het algemeen te stellen, somt art. 18 verschillende voorwerpen op, die we-

¹ Cass. 7 Sept. 1811 en 21 Mei 1812. MERLIN in voce *Maraudage*, n°. VII.

² 4° kanton Amsterdam 5 Mei 1858. Regtsg. Bijbl., 1858, bl. 266.

³ Kanton Woerden. W. 1663.

⁴ Zoo beslist Amsterdam, 15 Junij 1865. R. B. 1865, bl. 609.

gens het ontbreken eener algemeene bepaling, niet anders dan onvolledig kunnen zijn.

De grootste moeilijkheid doet zich voor bij nos. 3 en 4, "te veld staand gras en veldvruchten" en "groen of ander hout, gehakt of niet gehakt."

De niet zeer sierlijke uitdrukking "*te veld staande veldvruchten*" (het adjectief behoort niet alleen bij *gras*, want afgesneden veldvruchten zijn *oogst*) heeft een beperkte beteekenis. Te recht heeft het Hof van Gelderland ¹ beslist, dat *boomvruchten* daaronder niet begrepen zijn. Is dus diefstal van *boomvruchten* volgens art. 401 strafbaar, zoo als het Hof meende? In verband met al het vroeger door ons gezegde moet deze vraag natuurlijk *onthennend* beantwoord worden. Het feit is *maraudage*, en valt als zoodanig onder art. 34 van den Code Rural, dat, zoo als wij gezien hebben, door art. 401, C. P., niet is opgeheven en evenmin door ons art. 18, in datgene wat het meer bevat, is afgeschaft.

Hetzelfde geldt bij diefstal van *turf*, *bagger* en *aarde*, die noch in de termen van art. 14 vallen, daar zij niet tot den *oogst* kunnen gerekend worden, volgens de latere jurisprudentie van den H. R. ²; noch in art. 18 voorzien zijn, waar alleen van *zoden*, *plaggen*, *heide of helm* sprake is, terwijl men turf enz. toch wel niet zal rangschikken onder *veldvruchten*, maar evenzeer tot de "productions utiles

¹ Arr. van 13 Oct. 1857. R. B. 1858, bl. 59.

² Zie SCHOONEVELD, ad art. 388, n°. 4. Wij hebben hier een bewijs van de veranderlijkheid der jurisprudentie van den H. R., waarvan wij boven spraken. Immers nog 11 Aug. 1843 (SCHOONEVELD, t. a. p. n°. 3), achtte de H. R. *turf* onder *oogst* begrepen en reeds bij het arrest van 22 Oct. 1844 nam dat Rechtscollegie het tegendeel aan.

de la terre" van art. 34 C. R., behooren. De Minister gaf wel in zijne Memorie van Beantwoording als zijne meening te kennen, dat diefstal van *turf*, vrij wel gelijk staat met dien van "*hout op koop*" in art. 14 opgenomen, doch aangezien *turf* geen *hout* is, is die opmerking zonder eenig gewicht, en blijft diefstal van *turf* volgens den Code Rural strafbaar. Hieruit volgt nu wel het vreemde verschijnsel, dat zulk een diefstal volgens art. 34 C. R., met enkele geldboete en slechts facultatief met gevangenzetting kan worden gestraft, terwijl hij, die een hoop *gevallen bladeren* ontvreemdt, *altijd* tot gevangenisstraf moet veroordeeld worden, als vallende onder art. 18, 6°, doch de schuld van deze ongelijkmatigheid ligt alleen aan onvolledigheid van de wet en de onachtzaamheid des Wetgevers.

Evenzoo zal het zijn met "het afplukken en wegnemen van groene bladeren, en het opzoeken van zoogenaamde beukennoten," welke de Commissie van Rapporteurs van de Eerste Kamer in ons artikel miste ¹. De Regeering antwoordde wel ², dat die feiten of van zóó weinig gewicht waren, dat zij in den regel niet voor vervolging en bestraffing vatbaar zijn, of dat die voorwerpen als *res derelictae* te beschouwen waren, of bij verzwarende omstandigheden in de termen van artt. 446—448, of art. 401, C. P., vielen, doch hetzelfde zou men van "mos, dennenkoppen, gevallen bladeren, cikels" kunnen zeggen, die toch in art. 18 genoemd zijn, en bovendien betreffen de artt. 446—448 de beschadiging van een

¹ Handelingen der Staten-Generaal. Eerste Kamer, 1853—1854, bl. 175.

² T. a. p. bl. 176.

boom, zoodanig, dat hij versterven moet, en dus is ook hier, niet art. 401, maar de Code Rural toepasselijk ¹. Kortom, al wat in art. 18 niet uitdrukkelijk genoemd is, en onder de benaming van "productions utiles de la terre" begrepen kan worden, zal *thans* nog volgens art. 34 van den Code Rural strafbaar zijn.

De woorden "*groen of ander hout, gehakt of niet gehakt*" hebben evenzeer tot verschillende kwestien aanleiding gegeven. De H. R., het artikel uitsluitend op *velddelicten* toepassende ², begreep, dat met die woorden alleen bedoeld was: "zoodanig hout, dat geene andere bewerking dan den hak ondergaan hebbende, ter plaatse alwaar en zoo als het gehakt is, arglistig wordt weggenomen en mitsdien gesprokkeld en gestroopt" ³. Het eerste gedeelte dezer uitlegging is voorzeker juist; terecht is beslist, dat *boomen* daaronder niet vallen, zelfs geen *berken pooten*, die als boomen te beschouwen zijn ⁴, dat evenzeer hout, uit rivierkribben of afsluitingen gebroken, buiten art. 18 valt ⁵. Doch dat zulk hout moet gestolen zijn op de plaats waar, en zoo als het gehakt is, daartoe mag men uit de enkele woorden van het artikel niet besluiten. Het geeft niet uit-

¹ Hoe het wegnemen van groene bladeren wel vermelding had verdiend, bij de jurisprudentie van den H. R. over den C. R., blijkt daaruit, dat in 1840 te Arnhem, bij 's konings bezoek, een aantal burgers, zelfs meer gegoede, die uit de bosschen van particulieren groen hadden gehaald tot versiering hunner huizen, wegens dat feit tot gevangenisstraf en geldboete zijn veroordeeld! (W. 195).

² SCHOONEVELD, ad art. 18, n°. 1.

³ SCHOONEVELD, t. a. p. n°. 2.

⁴ H. R. 27 Maart 1860. SCHOONEVELD, t. a. p. n°. 5.

⁵ SCHOONEVELD, t. a. p. n°. 18 en 19.

drukkelijk te kennen, dat het tegen *velddelicten* is in het leven geroepen, en dat het hout *uit bosschen* moet gestolen zijn, gelijk art. 16 bij *oogst* uitdrukkelijk van *weiden* en *akkers* melding maakt. De Hooge Raad heeft dan ook aangenomen, dat hout tot *takkebosschen* vereenigd, nog onder dit artikel valt, daar dit slechts eene wijze van bijeenverzamen is ¹. Naar onze meening is het voor de toepasselijkheid van art. 18 onverschillig, waar het hout zich bevindt, mits het slechts niet tot andere doeleinden is bewerkt, en nog onder den naam van groen, gehakt of ongehakt hout kan worden begrepen. Op dien grond achten wij de arresten van den H. R. zeer juist geweest, waarbij diefstal van *dennen gordingen* ² en hout, bij watersnood opgevischt ³, als in art. 18 niet begrepen worden beschouwd, even als het arrest, waarbij een vonnis vernietigd is, op grond dat de rechter had behooren uit te maken de omstandigheden, waaronder *ypen kneppels* gestolen waren. Maar in strijd met de juiste beteekenis van art. 18 is, naar ons gevoelen een arrest van het Hof van Gelderland, dat de diefstal van *schorbossenhout* van eene mijt volgens art. 401 en niet volgens art. 18 strafte ⁴.

4°. *Verzwarende omstandigheden*. De strafbepalingen van art. 18 zijn niet langer toepasselijk, indien deze enkele diefstallen, “zijn gepleegd met behulp van vaartuigen, van trek- of lastdieren en in ver-

¹ SCHOONEVELD, t. a. p. n°. 10. Evenzoo heeft de H. R. wegens de algemeenheid van het artikel, terecht beslist, dat *aan den hoop staande brandplaggen* in art. 18 vallen. T. a. p. n°. 2.

² T. a. p. n°. 4.

³ T. a. p. n°. 6 en 7.

⁴ W. 1623.

eeniging van meer dan vier personen." In dat geval beschouwt de wet dus die ontvreemdingen als *enkele, gewone* diefstallen *vols non qualifiés*, en derhalve moet alsdan art. 401 worden toegepast.

Wij hebben reeds vroeger gewezen op het onstelselmatige dezer bijvoeging, in verband met art. 16, waar bij diefstal van oogst dergelijke verzwarende omstandigheden niet zijn opgenomen. Behalve deze verbetering zou echter de Regeering uit art. 388 C. P. (van 1832) nog andere aanvullingen hebben kunnen en behooren over te nemen. Vooreerst gelooven wij, dat het plegen van strooperij des *nachts* ook tot verzwaring der straf had moeten aanleiding geven. Waarom het stelen van vruchten en andere stoffen, alleen dán als zwaarder misdrijf moet worden beschouwd, als het vervoer heeft plaats gehad met vaartuigen (eene zeer juiste bijvoeging, die in art. 388, C. P., gemist wordt) en last- of trekdiereu, en niet wanneer de dief zich van zakken, manden, kruiwagens of handkarren bediend heeft (zoo als art. 388, C. P. (1832), naar het voorbeeld van den C. R. bepaalt) is moeilijk te verklaren. De Regeering zeide in hare Memorie van Beantwoording, dat "*hand- of kruiwagens* van de slotbepaling van art. 18 stilzwijgend zijn uitgesloten. Diefstal van mestspeciën en meer andere, in het artikel genoemde voorwerpen, zal veelal niet zonder behulp van eenig voertuig kunnen geschieden. Nam men aan dat het gebruiken van elk vervoermiddel, ook van krui- of handwagens, het feit bij de rechtbanken zou moeten doen blijven, de wijziging van art. 401 zou in de meeste gevallen buiten toepassing blijven en de beoogde berechting *in loco delicti* ontbreken."

Deze opmerking mag in zooverre juist zijn, dat het misdrijf door middel van vaartuigen en met karren of wagens door last- of trekdieren bespannen, een grooteren omvang verkrijgt, dan wanneer zakken, manden, krui- of handwagens gebruikt worden, doch de juiste gevolgtrekking dier stelling, zou onzes inziens, deze moeten zijn, dat de wetgever *drie* graden van strafbaarheid had moeten aannemen, en de eenvoudige *maraudages* (zonder eenig middel van vervoer gepleegd) met enkele politie-straffen had moeten bedreigen, zooals in Frankrijk door middel van art. 475 C. P. 15°. van 1832 is geschied. Gelijk het onderwerp thans geregeld is, wordt er te veel aan het oordeel van den rechter overgelaten, wiens macht in strafzaken, sedert de wet van 1854 (vooral door art. 9), reeds zoo toegenomen is.

Eindelijk nog de vereeniging van meer dan vier personen. Bij het uiteenzetten van de geschiedenis van ons artikel, hebben wij den Minister als reden van dit getal zien opgeven, dat de strooperij gewoonlijk door eene geheele familie, man, vrouw en kind, geschiedt. Die opmerking, zouden wij, voor zeer juist en zeer scherpzinnig houden, zoo zij slechts consequent ware toegepast geworden. Terwijl toch logisch daaruit zou volgen, dat die *drie* personen, als *één* worden beschouwd, en dus bij het bestaan van die bloedverwantschap tusschen de daders, op het feit geene zwaardere straffen zouden worden toegepast, terwijl anders, even als bij alle overige diefstallen, reeds de vereeniging van *twee* personen, eene verzwarende omstandigheid opleveren moest, vindt men in ons art. voor *alle* gevallen een maximum, niet

van *drie*, maar van *vier* bepaald. Deze slotbepaling van art. 18 is dus even onvolledig, als de opsomming der voorwerpen in de vorige zinsneden.

Ten slotte nog eenige woorden omtrent de strafbepaling.

Het oorspronkelijke artikel, zooals het in het ontwerp tot uitbreiding van de rechtsmacht der kantonrechters voorkwam, bepaalde als straf op de velddelicten van art. 1 (thans art. 18) eene gevangenisstraf van 1 tot 6 maanden. Daar men echter het *maximum* van straf, door den kantonrechter op te leggen, tot ééne maand wenschte te beperken, stelde de Regering voor (nietteenstaande de Kamer, vrij algemeen, de verlaging der straf alleen ter wille der berechting afkeurde), de straf tot eene gevangenis van zes dagen tot eene maand te verlagen, en voegde er naar analogie van art. 401 C. P., (op een wenk der Commissie van Rapporteurs), eene geldboete van acht tot vijf en zeventig gulden bij. Tijdens de discussiën omtrent het ontwerp, waarin art. 18 ten slotte was opgenomen, stelde de Heer VAN RAPPARD voor, de oplegging der geldboete slechts facultatief te stellen, omdat de meeste bedrijvers van dergelijke diefstallen, toch niet in staat zijn de boete te betalen. De Heer STRENS wenschte zelfs den rechter de vrijheid te laten, om of gevangenisstraf, of geldboete op te leggen, omdat "het dikwerf voorkomt, dat *zoden, plaggen, heide*, enz. worden gehaald door landbouwers op plaatsen, waar zij sinds langen tijd gewoon zijn, dergelijke voorwerpen te halen, op gemeentegronden, bij voorbeeld. Dit nu wordt verboden; van wege het gemeentebestuur wordt aangezegd, om dit niet meer

te doen; zulke ontzeggingen zijn soms niet genoegzaam bekend, en het halen heeft nog plaats." Hij had het meermalen bijgewoond, "dat een fatsoenlijk landbouwer voor de Regtbank of het Kantongerecht komt, en zoodanig iemand zou nu voor eene daad, die werkelijk niet den naam van diefstal verdient, maar toch volgens de termen van de wet, daaronder valt, met gevangenschap moeten worden gestraft." De Minister wees echter op artikel 463 C. P., dat bij art. 20 van het ontwerp, ook op art. 18 toepasselijk wordt verklaard, en waardoor het opleggen van boete — alleen aan den rechter wordt overgelaten. Hij nam echter het amendement VAN RAPPARD over, en aldus werd het artikel "met *facultatieve* bestraffing door geldboete", ten slotte aangenomen ¹. —

En hier leggen wij de pen neder. De bovenstaande beschouwingen mogen het onderwerp verreweg niet uitgeput hebben, wij vertrouwen, daarin althans het onvolledige van art. 18 voldoende te hebben aangetoond, en eindigen met den wensch, dat de Minister, die ons eenmaal een Nieuw Wetboek van Strafrecht zal verschaffen — mochten wij het nog aanschouwen! — het onderwerp op betere en meer volledige wijze zal regelen.

¹ Handelingen der Staten-Generaal, Tweede Kamer, 1853—1854, bl. 1035 en vlgg.

STELLINGEN.

1.

Quae in Justiniani Institutionibus dicitur *literarum obligatio*, re vera non est.

2.

Non assentior Cl. Rein (das Privatrecht und der Civilprocess der Römer, p. 326): "Am wahrscheinlichsten und durch die Autorität des Theophilus unterstützt ist die Ansicht, dass man unter den genannten Servituten (*altius tollendi, stillicidii non recipiendi*) die Befreiung des servirenden Grundstücks von einer bisherigen Servitut zu denken habe, indem man die Freiheit eines Grundstücks durch Constituirung einer entgegengesetzten Servitut vermittelt habe.

3

Door uitsluiting der gemeenschap van winst en verlies ontstaat niet, die van vruchten en inkomsten.

4

4.

Art. 1507 B. W. is ten onregte uit den Code Napoléon overgenomen.

5.

Het voorschrift van art. 36, § 2 Wetb. v. Kooph. is af te keuren.

6.

Men leidt uit art. 219 W. v. K. ten onregte af, dat de houder eener assignatie in alle gevallen verhaal heeft op den trekker.

7.

Het is een afkeurenswaardig beginsel om de appellabiliteit eener zaak afhankelijk te stellen van het gevorderde bedrag.

8.

Verbetering van den regtstoestand door partiëele wetsverandering, en naar mate zich de behoefte daaraan doet gevoelen, verdient aanbeveling.

9.

De doodstraf behoort afgeschaft te worden.

10.

De preventieve gevangenis is alleen bij betrap-
ping op heeter daad, te verdedigen.

11.

Een kiesstelsel, dat alleen het vermogen der bur-
gers tot maatstaf neemt, is af te keuren.

12.

Hij, die meent, dat vermeerdering van bevolking
de welvaart doet toenemen, verwacht oorzaak met
gevolg.

13.

Het is goed te keuren, dat de Staat aan ambte-
naren of hunne weduwen en weezen pensioenen toe-
kent.

14.

Men behoort aan de mededinging der buitenland-
sche verzekering-maatschappijen, met de binnen-
landsche, geene hinderpalen in den weg te leggen.

